

Els productors agraris

ANNA ROCA > TEXT

La producció agrària de les comarques gironines és bàsicament ramadera. L'engreix de porcs i de vedells i la producció de llet centren l'atenció empresarial de les explotacions agràries. Només s'escapen d'aquesta dinàmica unes poques explotacions: les fructícoles, les d'horta i els productors de vi. Per tant, majoritàriament els productes agraris de la demarcació passen per l'agroindústria, on s'inicia el seu procés de transformació, i després per la distribució, a fi d'introduir-se en el mercat. Les explotacions agràries, a causa de la forta demanda de les agroindústries, durant els darrers decennis s'han especialitzat i intensificat, i cada vegada són més dependents d'aquest model agroindustrial que les deslliga de la terra.

A les comarques gironines només l'11,5% de la terra és superfície de conreu, i es preveu que aquesta proporció es reduirà de manera important per l'abandonament lent però constant d'algunes activitats agràries a causa de la impossibilitat d'assolir els estàndards de rendibilitat.

Les explotacions agràries són petites, i moltes vegades no tenen la dimensió física adequada per ser viables econòmicament. Massa sovint es produeixen tensions i, a la pràctica, no hi ha terra per comprar o el preu ho fa impossible. A tot això cal afegir-hi els conflictes derivats de les condicions jurídicoeconòmiques de la terra: més de la meitat dels agricultors de les comarques gironines menen terres en arrendament. Ens trobem per tant davant d'un sector agrari que veu el

futur amb incertesa: la desatenció, la pujada de preus dels carburants i derivats, que dispara el costos d'explotació... són només alguns exemples del grau de debilitat i de vulnerabilitat d'aquest sector, que fa temps que demana a crits una reconversió.

L'actual model agrari gironí –resultat en part de l'aplicació de la PAC, en part de l'evolució del mercat i en part de la mateixa conjuntura social i econòmica– té com a contrapartida que la pagesia cada vegada està més desplaçada dels centres de decisió i control de les seves produccions i és més dependent dels circuits agroindustrials gironins.

Pagesia agroindustrial o pagesia agroterritorial?

L'agricultura entesa com l'activitat tradicional lligada a la terra ha anat evolucionat al llarg dels anys i s'ha anat adaptant a les noves demandes econòmiques i socials de cada època. A Catalunya, sempre mirant a Europa, a partir dels anys 60 i sobretot durant la dècada dels 70 del segle xx, el sector agrari entrà en una nova era de canvis convulsos. Les millores tecnològiques i l'aparició de productes químics involucraren la dinàmica agrària en una roda de creixent dependència dels factors de producció aliens a l'explotació agrà-

A les comarques gironines només l'11,5% de la terra és superfície de conreu, i es preveu que aquesta proporció es reduirà de manera important

ria familiar tradicional. El desenvolupament tecnològic es presentava com l'única via per adaptar-se al ritme de la nova economia capitalista i, amb una gran ànsia de millorar, la pagesia es veié ràpidament immersa en una nova etapa en què només prevalia la quantitat. El resultat ha estat que les empreses agràries s'han modernitzat, però també que s'han tornat fortament dependents de nova tecnologia, de grans quantitats d'energia i sobretot dels mercats internacionals.

Aquest model ha fet que les comarques gironines hagin esdevingut un dels clústers més importants d'Europa pel que fa a producció, transformació i distribució, sobretot de productes porcíns. L'engranatge se sustenta en un model industrialitzat on les explotacions agràries són cada vegada més grans, més intensives, més mecanitzades i més dependents de l'agroindústria i de les seves marcades pautes relacionals.

Sota aquest model, el primer esglaió, el pagès, queda relegat a un factor més de producció de tota la cadena, on el valor es perd en els successius passos intermedis abans que el producte arribi al consumidor. Aquesta és l'agricultura que ha forçat els que no volen abandonar la producció a fer-se més grans i intensius per tal de poder ser competitius, per fer-se valer en un medi on preval el pagès desconegut, les cadenes llargues de subministrament i distribució i els preus baixos.

Des d'un punt de vista territorial aquest model agrari presenta un seguit de mancances que el qüestionen. Està encarat a la concentració: de bestiar –les explotacions ramaderes han de ser cada vegada més grans per poder competir en un mercat global–, de terra en menys mans –la base agrícola també tendeix a concentrar-se en els productors que tenen més poder econòmic– i de capital –és un model basat en la competitivitat, en comptes de la cooperació–. Per tant, els més forts tenen la capacitat d'enfortir-se cada vegada més.

Ambientalment, és un model que ha desencadenat impactes greus sobre el medi que el sustenta. La relació simbiòtica de l'agricultura i la ramaderia amb el seu entorn s'ha vist malmesa per l'excés d'ús agressiu que se n'ha fet. L'abús d'agroquímics i la concentració i excés de bestiar en algunes explotacions agràries són els motius més comuns de trencament d'equilibri.

Socialment, el model intensiu agrari tampoc ha resultat beneficiós. En primer lloc, les incongruències ambientals han creat una imatge negativa de la pagesia. Així, la població, tant rural com urbana, no té una visió amable de la gent que treba-

El pagès o la pagesa s'han convertit en **personatges invisibles** d'una escena dominada pel poder de l'agroindústria

lla el camp. D'altra banda, el model intensiu ha allunyat enormement el productor del consumidor. El pagès o la pagesa s'han convertit en personatges invisibles d'una escena dominada pel poder de l'agroindústria. I finalment, cal fer un èmfasi cabdal en la desestructuració que aquest model ha provocat en les relacions locals que suportaven el sector agrari gironí. Com que la tendència ha estat cap a la concentració en cada vegada menys explotacions agràries, a la dependència d'unes relacions centrades en proveïdors i distribuïdors cada vegada més grans i menys locals, a vendre lluny i a ser menys diversos, el suport estructural al petit pagès s'ha vist molt malmès: cada vegada cal desplaçar-se més per cercar planter o una peça per reparar maquinària.

Això no obstant, i com a resposta a aquest desajust del sistema agrari actual, van apareixent en el territori agrari –de moment encara de forma aïllada– algunes propostes que reclamen un model més equilibrat, on els aspectes ambientals i socials tinguin tant de pes com els econòmics. Aquest canvi, que ja forma part del debat de la instrumentalització de les polítiques agràries a casa nostra, reclama ara sobretot atenció, enginy i suport per a la seva correcta aplicació.

Anna Roca és geògrafa.

DATA CRAFT